

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра прикладної лінгвістики (№ 703)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

Вікторія РИЖКОВА

(підпис)

(ім'я та прізвище)

« 29 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОРПУСНА ЛІНГВІСТИКА

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 035 «Філологія»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Прикладна лінгвістика»
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків – 2025 р.

Розробник: Медведь О. В., доцент каф. 703, канд. філол. наук
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики (№703)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри прикладної лінгвістики
канд. філол. наук, доцент

(назва кафедри, науковий ступінь та вчене звання завідувача)

(підпис)

Вікторія РИЖКОВА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за ОП
«Прикладна лінгвістика»

(посада)

(підпис)

Єлизавета БАЙЦУР
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Медведь Олена Вікторівна

Посада: доцент кафедри прикладної лінгвістики

Науковий ступінь: канд. філол. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

1. Загальне мовознавство

2. Зіставна стилістика англійської та української мов

3. Редагування перекладів

4. Дискурсивна лінгвістика

Напрями наукових досліджень: термінознавство, когнітивна лінгвістика, дискурсологія.

Контактна інформація:

Email: o.medved@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна
Семестр	7
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин (32 аудиторних, із яких: лекції – 16, практичні – 16; самостійна робота здобувачів (СРЗ) – 58)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	ОК4 Загальне мовознавство ОК 9 Основи інформатики і комп'ютерної техніки ОК 10 Основи прикладної лінгвістики
Кореквізити	ОК15 Сучасні інформаційні технології у перекладі (англо-український та українсько-англійський переклад) ОК 19 Основи наукових досліджень (КР)
Постреквізити	ОК15 Сучасні інформаційні технології у перекладі (англо-український та українсько-англійський переклад) ОК17 Зіставна стилістика англійської та української мов

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета вивчення: ознайомитися з галуззю прикладного мовознавства, яка займається формуванням комп'ютерних корпусів текстів у різних мовах і спрямована на максимально об'єктивний аналіз мовних явищ в умовах реальної живої комунікації.

Завдання: ознайомити здобувачів вищої освіти із понятійно-термінологічним апаратом корпусної лінгвістики як окремого розділу прикладного мовознавства; надати дати їм можливість засвоїти основи корпусних технологій, набути навичок роботи з корпусами.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі прикладної лінгвістики в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність застосовувати базові знання у галузі аерокосмічної техніки як предметну область для застосування у практичній діяльності.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні компетентності (ФК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ФК1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів. Здатність до збирання, аналізу, систематизації мовних фактів, інтерпретації та перекладу тексту; здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями, лінгвістичними та перекладознавчими методами для проведення самостійних досліджень у галузі прикладної лінгвістики. мними) мовами у галузі аерокосмічної техніки.

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності. Застосовувати набуті теоретичні знання з математичних основ лінгвістики для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів. Застосовувати відповідні математичні методи та сучасні інформаційні технології до вирішення завдань в філології / прикладній лінгвістиці.

ПРН16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. Вміти застосовувати на практиці знання з математичної логіки/математичних основ лінгвістики.

ПРН17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Корпусна лінгвістика в системі мовознавчих наук

Тема 1. Корпусна лінгвістика як галузь прикладного мовознавства.

Тема 2. Корпусні студії: історична перспектива та сучасний стан.

Тема 3. Конститутивні параметри корпусу текстів.

Тема 4. Типологія та огляд наявних корпусів.

Модульний контроль 1:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання завдань закритого типу;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 2. Корпуси текстів природної мови: принципи створення й можливості використання

Тема 5. Поняття корпусної розмітки.

Тема 6. Етапи створення корпусів.

Тема 7. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом.

Тема 8. Можливості використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях.

Модульний контроль 2:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання завдань закритого типу;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

6. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, евристичний і практичні методи навчання в таких формах: усний виклад матеріалу (актуалізація попередньо набутих знань, бесіда); використання інформаційно-комунікаційних технологій (презентації); спостереження над мовним матеріалом; виконання системи вправ і завдань; робота зі словниками й довідниками; самостійне опрацювання мовного матеріалу з елементами пошуково-дослідної роботи.

7. Методи контролю

Поточний контроль (усне й письмове опитування), проміжний контроль (модульні контрольні роботи), підсумковий контроль (іспит).

Форма підсумкового контролю успішності навчання: усне опитування/тест.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання практичних робіт	0...8	4	0...32
Модульний контроль	0...18	1	0...18
Змістовний модуль 2			
Виконання практичних робіт	0...8	5	0...32
Модульний контроль	0...18	1	0...18
Усього за семестр			0...100

Кількість та тип завдань у тесті може варіюватися. Максимальна кількість балів за тест / опитування сумарно складає 100 балів.

Приклад тестових завдань:

Корпусна лінгвістика – це розділ мовознавства, що вивчає:

А) загальні принципи побудови, оброблення та експлуатації даних лінгвістичних корпусів (корпусів текстів) із використанням сучасних комп'ютерних технологій,

розроблення методики збору реальних мовних явищ – писемних та усних текстів, а також способів їх збереження та аналізу;

Б) автоматичний переклад, автоматизоване добування інформації з природних текстів, конструювання зручних інтерфейсів між людиною та машиною, кількісний опис спілкування на природних мовах;

В) будову конкордансів для будь-якого слова, одержування даних про частоту словоформ, лексем, граматичних категорій, синтаксичних конструкцій.

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань відповідно до змістових модулів курсу, максимальна кількість балів за кожне питання – 50 балів.

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

«Незадовільно» (0–59 балів). Здобувач показав низький рівень знань навчально-програмного матеріалу з курсу; систематично надавав менше 60% правильних відповідей на контрольні елементи поточних опитувань; допустив принципові помилки при виконанні поточних і підсумкових контрольних завдань.

«Задовільно» (61–74 бали). Здобувач показав достатні знання навчально-програмного матеріалу з усіх тем курсу; систематично надавав понад 61–74% правильних відповідей на контрольні елементи поточних опитувань; показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу в обсязі, необхідному для майбутньої роботи за спеціальністю.

«Добре» (75–89 балів). Здобувач показав належні знання навчально-програмного матеріалу з усіх тем курсу; систематично надавав понад 75–89% правильних відповідей на контрольні елементи поточних опитувань; проявив здібність до самостійного поповнення знань в процесі професійної діяльності.

«Відмінно» (90–100 балів). Здобувач показав усебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу з усіх тем курсу; систематично надавав понад 90% правильних контрольних елементів поточних опитувань; проявив творчі здібності в розумінні й використанні навчально-програмного матеріалу.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять та робота в семестрі. Здобувач вищої освіти, який відвідував заняття та склав усі модульні контролі (успішно атестований за їх результатами), а також виконав усі види обов'язкових завдань, вважається таким, що склав семестровий контроль і за його згодою атестується підсумковою модульною оцінкою, в якості семестрової.

Здобувачі вищої освіти, які по закінченню навчальних тижнів семестру, тобто до початку семестрового контролю, здобули менше 60 балів, атестуються оцінкою «незадовільно» та вважаються такими, що мають академічну заборгованість і зобов'язані проходити процедуру семестрового контролю з метою ліквідації академічної заборгованості в період семестрового контролю та канікул, тобто до початку наступного семестру.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності. У випадку підготовки доповіді (реферату) та презентації, останні повинні мати посилання на джерела, використані при їх підготовці. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що виконана / підготовлена здобувачем освіти робота (завдання) буде мати ознаки самостійності виконання. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти (у виконанні тесту чи завдання) є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений за адресою:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=BookList&lang=ukr&caller_mode=KNMZ&disciplinesearch=yes&combiningAND=1&theme_cond=all_theme&is_ttp=0&knmz_doctype_list=0&qualificationlevel_list=0&search_fld=&discipline_list=0&department_list=0&knowledgearea_list=0&speciality_knmz_list=27489&sillabus_list=0&responsibility_fld=&action=subscribe&list_id=1&email), а також

<https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/filologiya/korotkij-opis-struktura-i-komponenti61/>,

і включає в себе наступні обов'язкові складові:

- програму дисципліни;
- методичні рекомендації для самостійної підготовки здобувачів з навчальної дисципліни;
- методичні рекомендації з написання МКР;
- питання для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

Сторінка дисципліни в системі дистанційного навчання Ментор ХАІ знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=8377>

11. Рекомендована література

Базова

1. Голошук С. Л. Корпусна лінгвістика: сучасний стан та перспективи досліджень. *Закарпатські філологічні студії*, 2022. № 1 (21), 249-252.
2. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.
3. McEnery T. Why use a corpus? URL: <https://www.futurelearn.com/courses/corpus-linguistics-2014-3/steps/14706/progress>

Допоміжна

1. Шведова М.О. Корпусні методи дослідження регіональних особливостей літературної мови // Національна ідентичність в мові і культурі: зб. наук. праць / за заг.ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. – К.: Талком, 2018. – С. 242-245.
2. Kennedy, Graeme. An Introduction to Corpus Linguistics / Graeme Kennedy. - London: Longman, 1998. - 315 p.
3. Tony McEnery, Andrew Wilson. Corpus Linguistics. - Edinburgh University Press, 2001. URL: http://books.google.com/books?id=nwmgdvN_akAC
4. Developing linguistic corpora: a guide to good practice. Edited by Martin Wynne. URL: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/index.htm>
5. D Biber, S Conrad, R Reppen. Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use. - Cambridge University Press, 1998. URL: <http://books.google.com/books?id=2h5F7TXa6psC>

12. Інформаційні ресурси

1. Британський Національний корпус: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
2. Корпус сучасної американської англійської мови: <http://www.americancorpus.org/>
3. XML Corpus Encoding Standard Document <http://www.xces.org/>
4. Professor Tony McEnery (Lancaster University) delivers the annual John Sinclair Lecture at the University of Birmingham's English department on Thursday 9 May 2013. "Primed for Violence? A corpus analysis of jihadist discourse"

<https://www.youtube.com/watch?v=dj5SXGgT11U>

5. <http://linguistlist.org/sp/GetWRListings.cfm?WRAbbrev=Software#wr97> - програмний каталог.
6. <http://linguistlist.org/sp/get-software.cfm?submissionid=12195716> – PRESENT програма (безкоштовна) для перекладачів.
7. <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/> - програма-аналізатор фонетичної складової мовлення.
8. <http://www.speech.kth.se/snack/> - аналізатор звукових хвиль.
9. <http://wordnet.princeton.edu/> - лексична база знань англійської мови.
10. <http://www.lx.ugent.be/toolbox/> - зовнішній каталог програм для лінгвістичних досліджень.
11. http://www.bmanuel.org/clar2_tt.html - каталог посилань з корпусної лінгвістики.
12. <http://www.langsoft.ch/> - програмне забезпечення для обробки й розбору природних мов, перевірка орфографії, машинний переклад, тезауруси, атрибуції тексту для англійської, німецької, французької, італійської мов.
13. <http://similis.org/linguaetmachina.www/index.php> - similis повнофункціональний інструмент машинного перекладу для менеджерів проектів і перекладачів. Similis аналізує попередні переклади, генерує пам'ять перекладів(ТМ) і застосовує його до всіх нових проектів.